

KULTURFELTETS Plass I kommunalt og regionalt planarbeid – VEILEDER I PLANARBEID, KS 2025.

[Veilederen finner du HER](#)

Inndeling

1. Hvorfor planlegge?
2. Hvordan henger planarbeidet sammen?
3. Hvordan få det beste ut av et planarbeid?
4. Kultur som sektorområde
5. Tillegg

VEILEDEREN

- er rettet inn mot politisk og administrativt nivå i kommunesektoren, og skal være en ressurs i kommunenes og fylkeskommunenes planarbeid.
- gir et blikk på hvordan kulturfeltet kan ses inni ulike stadier og nivåer i kretsløpet i det kommunale og fylkeskommunale planarbeidet.

Utgangspunktet for veilederen:

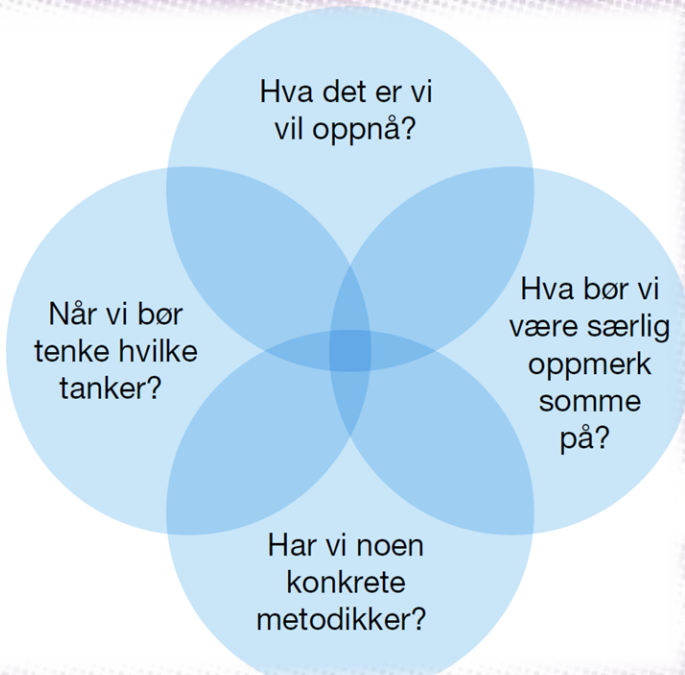
Kulturfeltet er en viktig ressurs inn i den overordnede samfunnsutviklingen, og at feltet alene har behov for en tydelig retning og tydelige prioriteringer

VEILEDEREN

kan brukes til:

- vurdere planbehov på kulturfeltet
- vurdere innretning og metoder i planarbeid relatert til kulturfeltet
- vurdere satsningsområder og tiltak i en konkret plan med fokus på kultur

KAP. 1: HVORFOR PLANLEGGE?

DEMOKRATI

- Strategisk planlegging er et sentralt virkemiddel for både *utforming* og demokratisk *forandring* av politikk, og et konkret grunnlag for *iverksetting* av politikk.

HELHET OG SAMMENHENG:

- Planlegging skal bidra til å fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid.

BALANSE MELLOM RETNING OG FLEKSIBILITET:

- Samfunnet utvikler seg raskt, og vi må vurdere i hvor stor grad planarbeid skal lede til konkrete mål og tiltak, eller mer åpne og fleksible ambisjoner.

SEKTOR UTVIKLING VERSUS SAMFUNNSUTVIKLING:

- Samfunnsutvikling kan ikke løses gjennom enkelttemaer eller en sektortilnærming. Dette står ikke til hinder for at man i tillegg og sannsynligvis vil ha behov for å utarbeide også mer sektorvis eller tematiske planer og prioriteringer.

KULTURFELTET UTVIKLER MENNESKER OG SAMFUNN:

- Kulturfeltets særegne tankesett og metoder bidrar til å utvikle måten vi som samfunn jobber på.

KAP. 2. HVORDAN HENGER PLANARBEIDET SAMMEN?

Lovverk og forventninger

Statens prioriteringer
= stortingsmeldinger

En statlig melding til
stortinget er ikke juridisk
bindende for kommunesektoren

Nasjonale planverk gir overordnede føringer og mål, mens statlige planverk konkretiserer og implementerer disse på et mer detaljert nivå.

OM NY KULTURLOV FRA 01.07.25:

I relasjon til planlegging er endringene i §4 viktig:

- Alle kommuner og fylkeskommuner plikter å ha en skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet, samt fastsette overordnede mål og strategier.
- Et krav om egne kulturplaner vil ikke i seg selv gi en sterkere prioritering av kulturfeltet.
- Sektorplaner fungerer i praksis som en rydding på eget sektorområde, mens ressursmessige prioriteringer blir lagt i overordnet planverk.

KAP. 3. HVORDAN FÅ DET BESTE UT AV ET PLANARBEID?

Planprosessen har i seg selv en viktig verdi fordi det er her kunnskap deles, relasjoner og eierskap bygges, og det legges til rette for et felles ansvar for realisering av planens tiltak.

KS og Civitas har laget en [rapport](#) om erfaringene med **samfunnsdelen** som politisk styringsverktøy. Rapporten introduserer fem «planspørsmål», som kan benyttes i arbeidet med samfunnsplanleggingen:

1. Hvordan er det i dag?
2. Hva skjer hvis vi ikke gjør noe nytt?
3. Hva KAN vi gjøre?
4. Hva VIL vi få til?
5. Hvordan GJØR vi det?

NÅR OG HVORDAN KAN KULTUR LØFTES FREM?

Kultur kan løftes frem i alle plannivåene;

i **kommuneplanens samfunnsdel** er det viktig å løfte fram

- Kulturfeltets samfunnsverdier
- Posisjonere feltet gjennom å synliggjøre bredden av verdier som skapes.
- Her er det også rom for å se på hvordan samfunnet som helhet også påvirker kulturfeltet

Amanda Hamilton

NÅR OG HVORDAN KAN KULTUR LØFTES FREM?

Amanda Hamilton

- En **sektor- eller temaplan** behøver ikke nødvendigvis være en posisjonering av kulturfeltet i plansammenheng, men kan i praksis være en
- ryddeprosess innen eget fagområde
 - konkretisering av de overordnede føringene fra kommuneplanens samfunnsdel

DEN 4- ÅRIGE PLANSYKLUSEN – KUNNSKAPSGRUNNLAG OG PLANSTRATEGI

Det kommunale planarbeidet følger en gitt syklus som henger sammen med kommunevalget hvert fjerde år.

Etter valget skal det nye kommunestyret vurdere hvordan deres politikk skal komme til uttrykk i planverket.

- Vurderingen gjøres i **planstrategien**, som skal behandles innen et år etter kommunestyrets konstituering.
 - Kommunestyret ta stilling til om det er behov med nye planer eller evt. revidering/ oppheving av gjeldende planer
- Før denne utarbeides, må administrasjonen utarbeide et **kunnskapsgrunnlag** om kommunenes situasjon og utviklingstrekk som grunnlag for politisk drøfting.

MEDVIRKNING, OG HVORDAN FØLGE OPP EN PLAN?

Plan- og bygningsloven §5 – 1 forutsetter brukermedvirkning:

*«Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for **medvirkning**....»*

Generelt er medvirkning sentralt for et godt kunnskapsgrunnlag, et bredt eierskap til det offentliges prioriteringer, og for å skape et felles ansvar for samfunnsutviklingen. Medvirkning handler dermed også om å forløse kraften i sivilsamfunnet, og dersom de offentlige budsjettene ikke strekker til den gitte oppgaveløsningen blir dette ytterligere viktig.

KS gir råd om hvordan en kan gjennomføre innbyggermedvirkning [på denne siden](#).

Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp, og denne skal revideres årlig. I de fleste kommuner løses dette gjennom at den årlige økonomiplanen defineres som handlingsdelen av kommuneplanen.

KAP. 4. KULTURFELTET SOM SEKTOROMRÅDE

Kultur har verdi både i seg selv og som en del av et samfunn.
Samfunnseffektene er store – kan deles i 6 kategorier:

Figuren er hentet fra rapporten
«Kulturfeltets plass i samfunns-
utviklingen», SØA, 2024.

KULTURSKOLERÅDET

EFFEKTENE AV KULTUR

Det er et stadig økende fokus på bredden av **effektene av kultur**.

Kunnskap om dette er en viktig ressurs i utviklingen av et samfunn med store og komplekse utfordringer, som gjør at vi må tenke på tvers av sektorer og fagfelt.

En forankring av kultur i overordnet planverk:

- Kulturfeltet kan bidra til måloppnåelse på andre politikkområder
- Andre politikkområder kan bidra til måloppnåelse på kulturfeltet

DET KULTURELLE ØKOSYSTEMET

For å kunne gjøre prioriteringer i et planarbeid må vi ha en grunnleggende kjennskap til helheten vi skal gjøre prioriteringene inn i.

Se på samfunnet som et stort økosystem av ulike roller og funksjoner som kompletterer hverandre for at helheten skal fungere.

- mindre økosystem som alle er viktig for helheten.

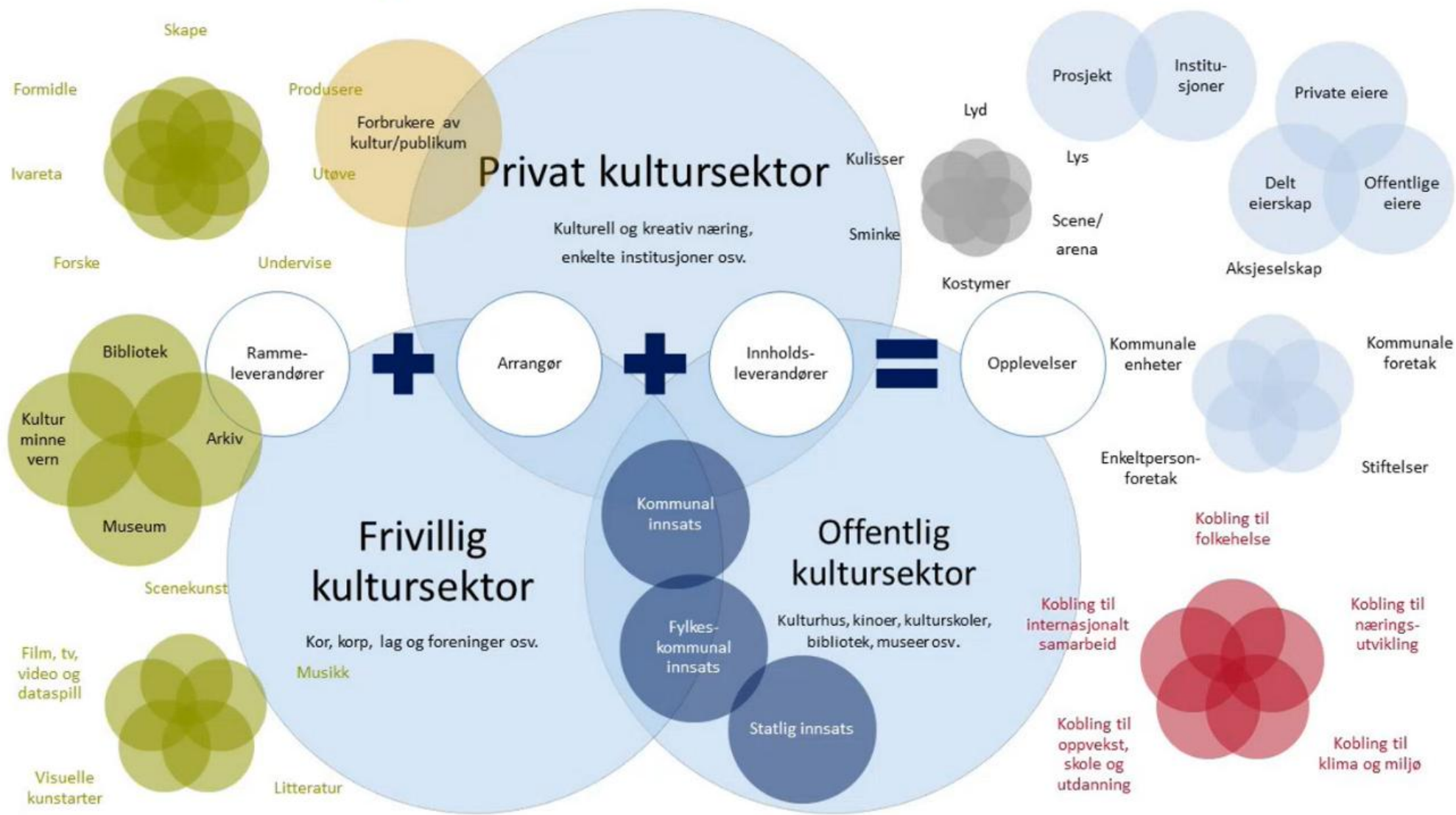
I økosystemet må alle spille hverandre gode.

Dersom det skal fungere må vi også legge til rette for at alle de nødvendige funksjonene skal kunne finne sted.

- Hvordan kan man samarbeide og komplettere hverandre

Aktualisert gjennom satsningen på **helhetlige oppvekstmiljø** og hvordan skole, barnehage, SFO, fritidsklubber og kulturskole sammen kan gi en helhet som er større enn summen av de enkelte delene.

Det kulturelle økosystemet

KAP. 5: TILLEGG

- Sentrale ord og begrep i planarbeidet
- Sentrale ord og begrep på kulturfeltet
- Nordiske tendenser

“A goal without a plan is just a wish”

- Antoine de Saint-Exupéry

